

FACTSHEET

Proeftuin Toekomstscenario Kind- en Jeugdbescherming 2022-2025

Januari 2025

Bijna drie jaar is de regio West-Brabant West proeftuin Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming geweest. Tijd om de balans op te maken:

Wat heeft de proeftuin opgeleverd?	2
Uitdaging voor de toekomst	2
Wat is de proeftuin?	3
Ervaringen	3
Samenwerkingspartners	4
Projectteam	5
Cijfers	6
Ontwikkeling samenwerking	7

De proeftuin Toekomstscenario Kind- en Jeugdbescherming ondersteunt professionals. Zodat zij gezinnen in onveiligheid beter kunnen ondersteunen en zodat deze gezinnen eerder de hulp krijgen die zij zo hard nodig hebben.

Wat heeft de proeftuin Toekomstscenario Kind- en Jeugdbescherming opgeleverd?

- **Gezinnen voelen zich gezien en gehoord.** Met de kanttekening: de proeftuin heeft te kort geduurd om vast te stellen dat dit ook tot snellere passende hulp leidt.
- **Overheidsingrijpen is niet meer het doel.** Dankzij een brede en systemische blik bij de professionals is breder ingezet op volwassen- en jeugdzorg. De verwachting is dat dit op de middellange termijn leidt tot minder inzet van kinderschermingsmaatregelen.
- **Meer werkplezier en minder belasting voor de jeugd- en gezinsprofessionals.** Doordat ze niet meer alleen verantwoordelijk zijn, kunnen professionals dit zware werk langer volhouden.
- **Snelheid en tijd.** Partijen die eerst ná elkaar hun werk deden doen dit nu grotendeels tegelijkertijd en in overleg met elkaar binnen het Regionaal Veiligheidsteam (RVT) en met behulp van de Veiligheidskaart.
- **Minder uitgaven aan Jeugdhulp.** Nu investeren in een goede analyse van wat er speelt binnen het hele gezin en de omgeving van dat gezin maakt dat je hulp gaat inzetten die past bij de echte hulpvraag. Heel vaak is dat geen jeugdhulp maar zorg voor volwassenen, waarbij de veiligheid van het kind wordt meegenomen.

Uitdaging voor de toekomst

De proeftuin heeft te kort geduurd om zich keihard te kunnen bewijzen in cijfers. De effecten zijn wel degelijk merkbaar voor gezinnen en de professionals die deze gezinnen ondersteunen. Het is nu aan de gemeenten in de regio en de samenwerkingspartners om de basis die is gelegd voor een effectievere manier van samenwerken rondom onveiligheid verder te brengen. Onder meer door deze samenwerking te blijven faciliteren (onder meer met tijd, ruimte en financiering) en door geleerde lessen en werkzame elementen onderdeel te maken van de staande organisaties.

Iedereen kan op zijn klompen aanvoelen dat het beter is om de draaideur van gezinnen die keer op keer op keer op keer terugkomen voor hulp te stoppen. Omdat het die gezinnen het **leed bespaart** van problemen die wéér niet opgelost zijn – of soms zelfs nog erger werden. Maar ook omdat het in de meeste gevallen **goedkoper** is. En het de betrokken professionals veel **meer voldoening** geeft. Ook dat is in een krappe arbeidsmarkt waarin we vele bevlogen professionals verliezen van onschatbaar belang.

Zonder gedegen onderhoud gaat het fijnmazige web van onderling vertrouwen, van samen durven afwijken van kindbeschermende maatregelen omdat er toch nog andere opties zijn, verloren. Dat zou eeuwig zonde zijn.

*Madelon van Vliet
Projectleider*

Ervaringen

‘Deze gezinnen moet je niet alleen begeleiden, die moet je samen dragen’

Kun je twee tieners in een zwaar vervuild huis laten wonen? Moet je een jongen weghalen bij zijn suïcidale moeder? Stel je een raadsonderzoek uit omdat je echt wel effect verwacht van de ingezette hulp, terwijl je weet dat er thuis nog af en toe klappen vallen? Professionals die werken voor en met gezinnen in onveiligheid, komen voor ingewikkelde beslissingen te staan. ‘Deze gezinnen moet je niet alleen begeleiden’, weet Michelle Polderman, voorzitter van het Regionaal VeiligheidsTeam (RVT). “Die moet je samen dragen.”

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

“Als je samen verantwoordelijkheid neemt, is die voor iedereen beter te dragen”, concludeert Viola Hendriks van Veilig Thuis na het overleg over haar casus in het RVT. “Het zou toch niet gebeuren dat een zoon zijn moeder dood ging aantreffen? Terwijl wij wisten dat ze suïcidaal was? Tegelijkertijd zagen de jeugdprofessional van het CJG en ik geen mogelijkheden meer om de situatie te doorbreken en te verbeteren. Enerzijds wilden we heel graag de wijze raad horen van collega’s die deze situatie nog niet kenden. Anderzijds was het spannend. Er kunnen tien tot vijftien experts aan tafel

zitten, dan moet je wel je best doen om je niet bekritiseerd te voelen.”

“Zonder de steun van alle experts in het RVT hadden we dit niet kunnen en durven besluiten”

Kilo’s lichter

“Na het RVT voelde ik me kilo’s lichter. In zo’n overleg ga je samen heel professioneel na of je op inhoud de juiste keuzes maakt, of alles geprobeerd is, of er nog andere mogelijkheden zijn. Daar horen kritische vragen bij van collega’s uit andere organisaties, met andere expertise en dus ook een ander perspectief. Daarnaast is er ook aandacht voor wat het met jou als mens doet. Hoe de situatie van dit gezin je raakt en wat je verantwoordelijkheids-gevoel voor dit gezin met je doet. Die combinatie is heel waardevol. Uiteindelijk was iedereen het erover eens dat mijn collega en ik de goede dingen hadden gedaan. We hadden niks over het hoofd gezien, het werkte alleen niet zoals we hadden gehoopt.

[>> lees verder op pagina 4](#)

De Proeftuin is...

- Het **Regionale VeiligheidsTeam**, de overlegtafel voor consultatie en advies aan professionals die een ingewikkelde hulpvraag inbrengen rondom onveiligheid in een gezin of huishouden.
- De **Veiligheidskaart**. Eén document dat meereist met het gezin, waarin staat wat er onveilig is en volgens welke afspraken daaraan gewerkt wordt.
- **Werken in duo’s**. In het RVT wordt besloten of de inbrenger een gezin samen met een andere professional gaat ondersteunen. Zodat professionals de casus samen kunnen blijven dragen, elkaars kennis en kunde kunnen benutten en voor het gezin altijd beschikbaar zijn.
- **Coaching** op de nieuwe manier van (samen) werken: andere invalshoeken accepteren en benutten; leren verdragen dat je niet alles meteen kunt oplossen; crisissituaties ontstijgen en ruimte krijgen en maken voor een oplossing die het onderliggende probleem aanpakt en echt helpt. Reflectie op het handelen is hiervan een belangrijk onderdeel.

Samenwerkings- partners

Jeugdbescherming
& Reclassering

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Justitie en Veiligheid

WEST-BRABANT

voor de

west
brabant
west

Samen kwamen we tot de conclusie dat deze moeder en zoon samen het beste af waren. En dat onze inspanningen zouden verschuiven van het beheersen en voorkomen van risico's naar het beter leren omgaan met die risico's. Mijn collega en ik hadden dat zonder de steun van al deze experts niet kunnen en durven besluiten."

"Van het beheersen van risico's naar het beter leren omgaan met die risico's"

Een veilige tafel om je vraag te stellen

Michelle Polderman heeft als voorzitter van het RVT al vaker soortgelijke reacties gehoord. "Ik grap wel eens dat onze overlegtafel een rollercoaster is. Spannend, maar na afloop ben je blij dat je het gedaan hebt." Ze heeft er sinds haar aantreden alles aan gedaan om van de tafel een veilige plek te maken, waar je als professional je vraag durt te stellen en waar je als collega kritisch kunt zijn en een afwijkende visie mag hebben. Zonder dat dit gevolgen heeft voor de relatie of voor je positie. "Ik weet uit eigen ervaring en die van collega's hoe je kunt worstelen met de vraag of je het wel goed doet. We werken voor mensen die in een heel kwetsbare situatie zitten, het komt nogal nauw, dus de druk is groot. We hebben de neiging, zeker in een crisissituatie, om het zekere voor het onzekere te nemen en aan het gedwongen kader te denken. Dankzij de proeftuin hebben we die druk kunnen verlagen. We hebben ruimte gecreëerd om tot een andere oplossing binnen het vrijwillig kader te komen door met verschillende

experts te wikken en te wegen. Het kwam zeker ook regelmatig voor dat het niks anders werd dan een uithuisplaatsing. Maar dan wisten we samen wel heel zeker dat dit echt het beste was om te doen."

Niet zomaar naar De Raad

Dankzij bespreking in het RVT is regelmatig onnodig ingrijpen door de overheid voorkomen. Dat is mede te danken aan de samenwerking met de deelnemers van de Raad voor de Kinderbescherming, Sylvia Joossen en Ellen Wils. "Wij hebben gezien dat de professionals in het voorliggend veld heel hard werken", zegt Ellen. "Wanneer zij voelen dat de mogelijkheden binnen het vrijwillig kader zijn uitgeput, zijn ze van mening dat ze de stap naar de Raad moeten maken. Dankzij onze bijdrage aan het RVT begrijpen wij nu beter vanuit welke situatie ze dat doen."

"Het RVT is een veilige plek waar je je vraag durt te stellen en waar je als collega kritisch mag zijn en een afwijkende mening mag hebben"

Andersom hebben Ellen en Sylvia de andere deelnemers inzicht kunnen geven in hun werkwijze: wanneer een ontwikkelingsbedreiging bij het kind is vastgesteld en deze kan niet worden afgewend in het vrijwillige kader, pas dan komt de RvdK in beeld. Daarbij hebben zij inzicht gegeven in de informatie die dan nodig is om een verzoek vlot in behandeling te kunnen nemen.

[>> lees verder op pagina 5](#)

"Soms is het gewoon nog te vroeg", legt Sylvia uit. "Bijvoorbeeld wanneer ouders open staan voor specifieke hulp en deze hulp nog niet of onvoldoende is ingezet".

"Als ouders hulp accepteren die nog niet voldoende is ingezet, is een raads-onderzoek nog te vroeg"

"We bekijken in het RVT – en de voorloper, het veiligheidsteam – samen met alle deelnemers welke mogelijkheden er toch nog kunnen zijn binnen het vrijwillig kader", vul Ellen aan. "Daarbij zetten wij de veiligheid, belangen en de positie van het kind centraal, vanuit ons perspectief. Dan bedenken we samen welke stappen nog gezet kunnen en moeten worden voordat de RvdK met ouders in gesprek gaat en eventueel onderzoek gaat doen."

Het is belangrijk dat ouders goed op de hoogte zijn van het proces dat doorlopen gaat worden, benadrukt Sylvia. "Dat zij in dit proces gehoord worden en zo de mogelijkheid krijgen om alsnog de stappen te zetten die nodig zijn om de veiligheid van hun kind structureel te verbeteren. Wij grijpen in vanuit de overheid. Daar zijn we heel voorzichtig mee."

Brede blik als succesfactor

Een van de succesfactoren van de proeftuin is de brede waaier aan experts die gebruik maken van elkaars

expertise. "Kinderen zijn onderdeel van een gezin en dat gezin is weer onderdeel van een familie, van een netwerk, van de maatschappij", zegt Anja Rüger, manager en coach van het Regionaal Veiligheidsteam en projectteamlid van de Proeftuin. "Heel vaak horen de hulpvragen voor een kind helemaal niet thuis bij Jeugd, dan zijn het de volwassenen eromheen die ondersteuning nodig hebben.

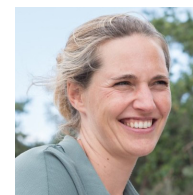
"Daar kom je alleen achter als je vanuit meerdere perspectieven naar de situatie in het hele gezin kijkt en niet alleen inzoomt op het gedrag van een kind, dat als probleem bestempeld wordt. Een brede blik op de situatie moet je organiseren, dat gaat niet vanzelf. Dat heeft de Proeftuin gestimuleerd. Concreet brengen we mensen in contact met collega's van andere organisaties die expertise hebben die wel eens heel goed van pas zou kunnen komen. En we stimuleren professionals om hun vraag in te brengen bij het RVT. Daar is veel missiewerk in gaan zitten, met resultaat."

Effectiever en goedkoper

Een brede blik en een andere kijk hebben al vaak geleid tot hulp die effectiever is, minder kost en een minder grote impact heeft op het gezin. Corine Goedhart, lid van het projectteam Proeftuin en beleidsadviseur Zi2T, vertelt vaak over hetzelfde voorbeeld om de bedoeling van de nieuwe werkwijze binnen de proeftuin te schetsen: "Je kunt twee tienermeiden uit een vervuild huis halen. Je kunt ook een schoonmaakbedrijf inzetten en de vader helpen zijn leven weer op de rit te krijgen.

[>> lees verder op pagina 6](#)

Projectteam proeftuin

Madelon van Vliet
Projectleider

Corine Goedhart
Beleid Zi2T

Ursula Langen
Beleid gemeente Halderberge

Claudia Nooteboom
Beleid gemeente Roosendaal

Michelle Polderman
Voorzitter RVT

Anja Rüger
Manager en coach

Want met die meiden was verder niets aan de hand en ze waren het meest gelukkig als ze samen konden blijven. Ik vind het geweldig dat de betrokken professionals voor een andere route hebben durven kiezen.” Zo doorbreek je dus het patroon dat gezinnen in een draaideur blijven zitten, die maakt dat ze steeds opnieuw terugkomen omdat de vorige hulp toch niet zo goed gewerkt heeft. “De nieuwe manier van samenwerken binnen de Proeftuin kost minder en het is ook goed voor de wachtlijsten die er bij jeugdzorg zijn.”

“Je doorbreekt de draaideur waar gezinnen in zitten die steeds terugkomen, omdat de hulp niet goed genoeg werkte”

Goed om op de pauzeknop te drukken

Steeds meer professionals brengen een casus in, steeds meer professionals sluiten als expert aan bij het RVT, ziet projectleider Madelon van Vliet met trots. “Natuurlijk dachten sommige mensen: wéér een nieuwe overlegtafel. Oude wijn in nieuwe zakken. Wat gaat mij dat opleveren? En sommige denken dat nog steeds, daar ben ik ook eerlijk in. Maar velen hebben ervaren dat het goed is om even op de pauze-knop te drukken. Stil te staan bij wat je aan het doen bent, te reflecteren. Je bent zo gefocust op je werk goed doen, dat je daar de tijd niet voor neemt, dus daar helpen we mensen bij.”

Terug naar Anja die voordoet hoe het moet en collega's stimuleert het ook te doen. “Het gaat om tijd nemen om het gezin te leren kennen. Ruimte om te accepteren dat er meer invalshoeken mogelijk zijn dan die van jou. Reflecteren op wat je zou willen doen en wat je daad-

werkelijk kunt betekenen. Binnen een werkveld dat geregeerd wordt door spoedsituaties is dat lastig en je merkt pas wat het je brengt nadat je het geprobeerd hebt.”

Cijfers 2024

Onderdeel	Gezinnen 1 ^e halfjaar	Gezinnen 2 ^e halfjaar	Totaal
Besproken casus	96	79	175
Consultatie & Advies	96	79	175
Mogelijkheden interventies na Consultatie en Advies			
Netwerkberaden met partners	12	10	22
Interventiegesprek RvdK	34	22	56
Begeleiding ism lokaal team	23	18	41
Aantal huishoudens	0	14	14

De cijfers geven geen exact beeld van het aantal unieke gezinnen en huishoudens waarover in de veiligheidsteams en het RVT is overlegd. Alle casus worden geanonimiseerd. Het RVT heeft ook geen gegevens over het vervolg, na advies en consultatie door het RVT. De visie hierachter is dat professionals en gemeenten zelf verantwoordelijk zijn voor de data, dit is het meest zuiver en transparant voor het gezin of huishouden.

Minder casus in het 2e halfjaar. Vanwege de zomervakantie zijn er doorgaans minder aanmeldingen van casuïstiek in het 2e halfjaar. Daarnaast hebben professionals even moeten wennen aan de overgang van 3 veiligheidsteams naar één Regionaal Veiligheidsteam (RVT).

Begeleiding: aantal in het 1e halfjaar is inclusief de 10 gezinnen vanuit het Basisteam (zie pag.7, Ontwikkeling). Niet te zien in het aantal voor het 2e halfjaar: vanaf september nemen de aantallen toe, omdat het RVT vanaf dat moment op dezelfde wijze als het Basisteam is gaan investeren in de begeleiding van de professionals. Het sluit aan bij een behoefte van de professionals.

Het RVT maakt onderscheid in huishoudens met meerdere personen en gezinnen, de veiligheidsteams deden dat nog niet. Vanuit de proeftuin is een beweging gestart om óók vragen over huishoudens zonder kinderen te ondersteunen.

Ontwikkeling samenwerken rondom onveiligheid

Voorlopers proeftuin

Lang voordat de opdracht vanuit het Rijk kwam om de rechtspositie van kinderen en gezinnen beter te beschermen en ervoor te zorgen dat gezinnen in onveiligheid sneller passende hulp kregen, was de regio West-Brabant West hier al mee bezig. Madelon van Vliet, toen nog beleidsmedewerker Jeugd bij de gemeente Steenbergen en sinds december 2021 projectleider van de Proeftuin:

“Als wij gemeenten verantwoordelijk worden voor Jeugd, ook voor jongeren in gezinnen waar veel aan de hand is en waar het er heftig aan toe kan gaan, kunnen we dat niet alleen, zo begrepen we. We hebben de transitie in 2015 al aangegrepen om de samenwerking met Veilig Thuis, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming aan te halen. De waardevolle lessen die we geleerd hebben in de Veiligheidsteams, feitelijk de voorloper van het RVT, hebben we meegenomen in de Proeftuin.”

“De basis die we gelegd hebben voor snellere en betere hulp aan gezinnen in onveiligheid moet wél goed onderhouden worden”

En nu staat er een RVT en is er een Veiligheidskaart “En tussen heel veel organisaties en professionals hebben we lijntjes gelegd. Daardoor hebben mensen elkaar beter leren kennen en begrijpen. Die nemen nu direct de telefoon op als de ander hulp nodig heeft. Dat is een prachtige basis voor snellere en betere hulp aan de gezinnen die dat zo hard nodig hebben. Maar wel een die je goed moet onderhouden. Anders is het ook zo weer weg.”

